

РЕЦЕНЗІЯ
на дисертаційну роботу Тур Ірини Юріївни на тему
«Кримінально-правова та кримінологічна характеристика умисного
знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства
(стаття 270-1 кримінального кодексу України)», представлену на здобуття
ступеня доктора філософії зі спеціальності
081 Право

Вивчення дисертації І. Ю. Тур й опублікованих здобувачкою друкованих праць дозволяє зробити попередній висновок про виконання роботи на достатньому рівні, набуття авторкою вміння ставити й вирішувати значні наукові завдання, самостійно проводити наукові дослідження й одержувати нові знання.

Актуальність теми. Забезпечення належного стану ефективної охорони об'єктів житлово-комунального господарства від злочинних посягань є надзвичайно актуальним питанням для України. Сучасна структура злочинності в країні характеризується високим рівнем насильницьких злочинів, включаючи злочини проти власності та у сфері громадської безпеки. Оскільки розгляд цієї тематики вже було здійснено у дисертаційних дослідженнях (остання з яких була захищена у 2015 році), все ж існує нагальна потреба у подальшому вивченні цих питань. Недостатня розробленість саме спірних питань щодо цього у доктрині кримінального права підкреслює необхідність подальших досліджень та вдосконалення кримінального законодавства шляхом внесення конкретних, науково обґрунтованих пропозицій.

Додатково, варто відзначити, що на складний стан житлово-комунального господарства значно впливає збройна агресія проти України. Ця агресія створює додаткові виклики у забезпеченні безпеки та збереженості майна, що, у свою чергу, посилює необхідність впровадження ефективних заходів охорони та удосконалення законодавчих актів.

Таким чином, тема наукового дослідження є вкрай *важливою і актуальною*, а його результати можуть сприяти покращенню ситуації у сфері захисту об'єктів житлово-комунального господарства України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації І. Ю. Тур визначається певними науковими доказами, структурою роботи й обраною здобувачкою методикою дослідження.

У вступі та основних розділах роботи висвітлено важливі питання, що стосуються загальної постановки проблеми, окремих її аспектів та способів вирішення, підкреслюючи як теоретичну, так і практичну значущість даної тематики. Ці питання залишаються недостатньо розробленими у правовій доктрині, що робить їх перспективними для подальших досліджень.

Робота базується на значній джерельній базі, що включає роботи з кримінального, кримінального процесуального права та кримінології, а також судові рішення. Посилання, зроблені у тексті дисертації, свідчать про те, що авторка детально дослідила попередні наукові роботи з цієї та суміжних тем, а

також відповідні нормативно-правові акти, що підтверджує її обізнаність у досліджуваних питаннях.

Літературні джерела використано вдало, в разі потреби ведеться аргументована полеміка, що зазвичай підкріплюється переконливими доказами власної позиції. Висновки та пропозиції, представлені в роботі, отримано за допомогою традиційних та апробованих методів дослідження.

Структура дисертації є логічно обґрунтованою і відповідає предмету та завданням дослідження. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, а також висновків та додатків. Така структура забезпечує повне розкриття поставлених у вступі завдань.

Дисертація написана українською мовою та використовує конкретну лексику, що сприяє чіткому та зрозумілому викладу результатів дослідження. Текст організований у логічні блоки, забезпечуючи плавний перехід між розділами та аспектами дослідження.

Дисертантка дотримується академічного стилю, уникаючи надмірних деталей, що робить текст доступним для читання та сприяє ясному переданню наукових ідей.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації обумовлюється перш за все тим, що дисертація І. Ю. Тур є одним з перших в Україні комплексних самостійних кваліфікаційних наукових досліджень проблем кримінальної відповідальності та протидії умисному знищенню або пошкодженню об'єктів житлово-комунального господарства.

За його результатами формулюється ряд самостійних висновків та положень, які містять наукову новизну та розширюють наукове уявлення про про об'єкт і предмет дослідження, зокрема:

вперше:

- обґрунтовано, що терміни умисне «знищення» та «пошкодження» у досліджуваному складі злочину характеризують суспільно небезпечні наслідки, а не суспільно небезпечне діяння. У зв'язку з цим, об'єктивна сторона складу злочину, передбаченого ст. 270-1 КК України містить три самостійних види суспільно небезпечних наслідків: основний - знищення чи пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства, проміжний - неможливість експлуатації чи порушення нормального функціонування таких об'єктів, похідний - небезпека для життя чи здоров'я людей або майнова шкода у великому розмірі;

- доведено, що на відміну від кримінальних правопорушень проти власності суспільно небезпечними наслідками умисного знищення або

пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства у вигляді майнової шкоди у великому або особливо великому розмірі визнаються майнові збитки, які враховують як вартість знищених або пошкоджених об'єктів житлово-комунального господарства, так і вартість відновлювальних робіт на зазначених об'єктах;

- запропоновано виключити з санкції ч. 1 ст. 270-1 КК України такий вид покарання як виправні роботи та обмеження волі і доповнити санкцію за умисне знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства

покараннями у виді громадських робіт від шістдесяти до двохсот сорока годин і пробаційного нагляду строком від одного до п'яти років.

- аргументовано необхідність диференціації кримінальної відповідальності за ст. 270-1 КК України за допомогою кваліфікуючих ознак у вигляді спеціальної повторності (ст. ст. 194, 194-1, 270-1 292, 347, 352, 378, 399 КК України) та співучасті за попередньою змовою групою осіб;

- здійснено комплексну кримінологічну характеристику умисного знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства як кримінально-протиправного явища в Україні. Досліджено якісні та кількісні показники умисного знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства, а також інших однорідних посягань на об'єкти власності за 2011–2023 роки;

- запропоновано перспективні шляхи удосконалення спеціально-кримінологічних заходів протидії умисному знищенню або пошкодженню об'єктів житлово-комунального господарства. Наголошено, що важливою складовою ефективності впровадження зазначених заходів виступає необхідність розширення суб'єктів протидії даному виду злочинності за рахунок власників об'єктів житлово-комунального господарства.

Практичне значення одержаних результатів. Висновки та результати дослідження мають значення для кримінально-правової науки й практики, оскільки можуть бути використані: у науково-дослідній сфері – для подальшого дослідження питань, пов'язаних із кримінально-правовою та кримінологічною характеристикою умисного знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства, а також при виконанні науково-дослідних робіт на кафедрі права Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» і були відображені в акті впровадження; у нормотворчій діяльності – для уточнення та вдосконалення окремих норм кримінального законодавства України, запропонована нова редакція статті 270-1 Кримінального кодексу України; у правозастосовній діяльності – для вдосконалення практики застосування кримінальної відповідальності та інших засобів кримінально-правового характеру за умисне знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства; в освітньому процесі – під час підготовки навчально-методичних матеріалів для проведення занять з дисциплін «Кримінальне право».

Дані про відсутність текстових запозичень та порушення академічної доброчесності. При ретельному розгляді дисертаційної роботи порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фальсифікації та фабрикації) не виявлено.

Недоліки та зауваження до дисертаційної роботи.

Схвалюючи стратегію і тактику наукового пошуку авторки, у порядку наукової дискусії вважаю за доцільне висловити окремі побажання:

- 1) На мою думку, для підтвердження висновків дослідження, бажано було б виділити певні історичні періоди (етапи) кримінальної відповідальності за умисного знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства, навести їх плюси й мінуси та назвати їх; розглянути більш ширше

коло історичних джерел.

2) Як видається, в роботі авторка мала б приділити увагу розгляду питань закордонного досвіду кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства, адже саме він став прикладом для розвитку та вдосконалення українського законодавства.

3) На мою думку дисертаційне дослідження значно посилять положення відповідальності осіб умисного знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства, якщо авторка більше уваги приділить застосуванню статей ККУ у воєнний період, наприклад, при диверсії або іншої співпраці з державою-агресором.

Утім, наведені зауваження стосуються здебільшого складних та дискусійних питань, порушених в роботі, або має характер побажання, спрямованого на покращення окремих її положень та не знижує позитивної оцінки наукової новизни, практичної значущості й ступеню завершеності дисертаційного дослідження

Загальний висновок:

Вважаю, що дисертаційне дослідження *«Кримінально-правова та кримінологічна характеристика умисного знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства (стаття 270-1 кримінального кодексу України)»* виконане на високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності, є закінченим науковим дослідженням. За своєю актуальністю та повнотою викладу її результатів у публікаціях здобувачки, якістю оформлення роботи відповідає спеціальності 081 Право та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її авторка, *Тур Ірина Юріївна*, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Рецензент:

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри права
гуманітарно-правового факультету
Національного аерокосмічного університету
ім. М. Є. Жуковського «Харківський
авіаційний інститут»

Наталія ФІЛПЕНКО

« ____ » _____ 2024 р.